

HRVATSKI *glasnik*

XXXIII. godina, 39. broj

28. rujna 2023.

cijena 250 Ft

FOTO: TAMÁS TEKLIITS

„Mi smo svi gizdavi, radujte se i vi s nami”

4. i 5. stranica

Od Pudarine do Pudarice

7. stranica

50 godina KUD-a „Mohač”

8. i 9. stranica

Početak školske godine u HOŠIG-u

12. stranica

Čemu se nadati?

Čemu se možemo nadati u iščekivanju podataka popisa stanovništva iz 2022. godine? Bojim se da ničemu dobromu, ali ničemu neočekivanomu. Naime, prvi preliminarno objavljeni nepotpuni podatci popisa iz 2022. otkrivaju da je broj stanovnika Mađarske 9 640 000, što je u odnosu na popis iz 2011. godine (kad je broj bio 9 938 000) 292 000 manje. Primjerice, u Bačko-kiškunskoj županiji prije 11 godina bilo je 520 000, a 2022. godine 494 000 popisanih osoba. No, ta tendencija traje već desetljećima, stoga nas ovakvi podatci nisu iznenadili.

Prema Državnom zavodu za statistiku (KSH) treba razlikovati pojmove i metodologiju prema kojoj je stanovništvo mađ. lakónépesség, a rezidentno stanovništvo mađ. népszámlálási lakónépesség.

Samo primjera radi usporedimo podatke nekolicine bačkih naselja u kojima stotljećima obitavaju pripadnici hrvatske narodnosti (bunjevački, šokački i racki Hrvati). Prema popisu rezidentnog stanovništva iz 2011. godine u Santovu su 2092 osobe, a 2022. g. samo 1662 (što je čak 430 manje), u Gari su 2011. g. 2334 osobe, a 2022. g. 2058, u Kačmaru prije 2053, a 2022. g. samo 1547, u Baćinu 2011. g. 2094, a 2022. g. 1840, u Dušniku 2934, 2022. g. 2735. To su podatci koji ukazuju na ukupan broj ljudi koji prema načinu života žive na određenom području, bez obzira na to imaju li na tom području prijavljenu adresu ili žive neprijavljeni. Dakle, to su oni koji stvarno žive u naselju.

No, kad pogledamo službene podatke Državnog zavoda za statistiku, prema imenu naselja (popisu stanovništva) od 1. siječnja 2022., vidimo da Santovo ima 1918 stanovnika (2011. g. 2059, 2001. g. 2350), Gara 2196 (2011. g. 2391, 2001. g. 2729), Kačmar 1531 (2011. g. 2059, 2001. g. 2386), Baćin 1893 (2011. g. 2129, 2001. g. 2262), Dušnok 2734 (2011. g. 3012, 2001. g. 3363). To su pak podatci koji se odnose na ukupan broj osoba koje žive na određenom području, ali ne žive drugdje, kao i ukupan broj osoba koje žive na istom području.

Međutim, iščekujući podatke o popisu narodnosti ne očekujemo više od onoga što i sami znamo.

S. B.

Glasnikov tjedan

„Činilo mi se, možda samo meni, kako neki govornici ne razlikuju što je civilna, a što politička sfera. Potpuna zbrka. Ili je tolika sprega između civilne sfere i politike da nema ni smisla razgovarati o civilnoj sferi?“

Još mi se u glavi vrti kongres FUEN-a nedavno održan u Pečuhu. Sve u svemu, FUEN je civilna organizacija. Tim više upalo mi je u oči kako se na raspravama zapravo vrlo malo razgovaralo s civilima. To pišem jer sam u posljednje vrijeme bila na više skupova koje su organizirala politička tijela ili državne institucije financirane iz državnog proračuna, a razgovaralo se na njima i o civilima (građanima). Pa i o civilnim, odnosno građanskim organizacijama. I činilo mi se, možda samo meni, kako neki govornici ne razlikuju što je civilna, a što politička sfera. Potpuna zbrka. Ili je tolika sprega između civilne sfere i politike da nema ni smisla razgovarati o civilnoj sferi? Dodajem kako imam dojam da često i same civilne organizacije zaboravljaju da su udruženja civila te se ponašaju kao političke stranke. Tako i pri delegiranju svojih predstavnika u određena tijela nadzora, biranja i uprave.

I najsturije definicije kazuju kako u najširem smislu civilno društvo (udruga, zaklada, sindikati, organizacije poslodavaca, vjerske zajednice) predstavlja građane koji se organiziraju kako bi ukazali na neki problem ili na neku potrebu u zajednici te ih riješili. Građani se mogu okupiti i osnovati udrugu. Mogu djelovati i neformalno, kao pojedinci organizirani oko građanske inicijative. Ono po čemu je civilno društvo karakteristično jesu vrijednosti i načela na kojima se temelji, a to su dobrovoljnost, sloboda udruživanja, solidarnost, filantropija (dobrotvornost), transparentnost, supsidijarnost, demokracija, poštivanje ljudskih prava i tolerancija.

A zašto se građani udružuju u organizacije civilnog društva? Razloga može biti više, ali se navode tri temeljna: društveni problemi, potrebe određene skupine građana, zajednički interesi.

Udruge nisu proračunski korisnici niti spadaju u javni sektor. One su pravne

osobe privatnog prava. Njih nije osnovala država kako bi djelovale u interesu birača ili poreznih obveznika. One su nastale slobodnim i dobrovoljnim udruživanjem građana koji su se odlučili angažirati oko zajedničkih ciljeva. Ne troše javni novac niti djeluju kako bi ostvarile profit.

Bez udruga i građanskih inicijativa, koje su najvažniji entiteti civilnog društva, nemoguće je imati kvalitetnu demokraciju. Nezavisni su mediji i osnažene organizacije civilnog društva psi čuvari demokracije i korektivni vlasti. Nadziru državne institucije i obnašatelje vlasti, podsjećaju ih na ispunjenje obećanja, upozoravaju javnost na probleme, nameću nove ideje i teme, informiraju, educiraju i senzibiliziraju javnost. Mjera u kojoj će civilno društvo biti korektiv nepovoljnih odluka koje donose političke elite ovisi o njegovoj razvijenosti i snazi, donosi portal radiong.hr.

Portal srednja.hr pak donosi: „Civilno društvo ne može postojati kao institucija, ono mora biti aktivno – potrebni su mu ljudi. Potrebni su mu mladi, stari, autsajderi, mamine mize, normalni, frikovi, tatine princeze i svi oni koji su željni promjene, koji su spremni javno zagovarati boljitak i napredovanje, socijalnu osviještenost, slobodu...“ A onda jednako tako zagovarati ljudska i druga prava, pa i prava manjina.

Civilno društvo jedan je od tri važna sektora koji čine demokratsko društvo, osim javnog (ministarstva, samouprave, županije, škole, bolnice...) i privatnog (poduzeća svih vrsta), i kao takvo nužno je za razvoj društva. Ono potiče razgovore i rasprave, ukazuje na nedostatke i donosi prijedloge, ono je glas javnosti bez kojeg se teško može. I bez kojeg nastupa duboka tišina.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Nagrada Bačko-kiškunske županije „Za manjine” Stipanu Balatinču

Stipan Balatinac preuzima nagradu

U povodu Dana županije na svečanoj sjednici Skupštine Bačko-kiškunske županije održanoj 2. rujna u Domu kulture „György Konecsni” u gradu Kiskunmajsa uručena su županijska priznanja istaknutim pojedincima i organizacijama koje

djeluju u županiji na dobrobit svih njezinih stanovnika. Među nagrađenima je i naš kolega Stipan Balatinac, kojemu je urečena nagrada Bačko-kiškunske županije „Za manjine” („Bács-Kiskun Varmegye Nemzetiségi Díj”). U obrazloženju nagrade između ostalog stoji: „Stipan Balatinac (Balatinác István) iz Santova od 1993. godine je dopisnik (novinar) iz Bačke za tjednik Hrvata u Mađarskoj i zamjenik glavne urednice. Bio je i dopisnik Hrvatske redakcije Mađarskog radija. Od utemeljenja internetskog Radija Croatica njegov je suradnik. Od 1994. do danas predsjednik je Hrvatske samouprave Santova. Od 2010. godine glavni je organizator Hodočašća bačkih Hrvata i Trojnog susreta prijateljskih zajednica u santovačkom marijanskom Svetištu Vodici. Aktivan je organizator društvenog, kulturnog i vjerskog života santovačkih i bačkih Hrvata. Organizira hrvatske kulturne susrete i događanja, veze prijateljskih naselja, spomendane, susrete književnika i čitatelja.”

Branka Pavić Blažetin
Foto: Norbert Vedelek

Nagrada grada Pečuha za obrazovanje „Rajczi Péter” posmrtno dodijeljena Gáboru Győrváriu

Na svečanoj sjednici Skupštine Grada Pečuha u povodu Dana grada Pečuha 1. rujna dodijeljena su priznanja najzaslužnijim pojedincima koji su svojim radom i životom doprinijeli razvoju grada podno Mečkeka. Među nagrađenima postumno je Nagradom grada Pečuha za obrazovanje „Rajczi Péter” nagrađen prerano preminuli ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” Gábor Győrvári. Nagrada mu je dodijeljena kao priznanje za savjestan rad na polju javnog obrazovanja, zastupanje interesa Hrvata u Mađarskoj i za osnaživanje veza između Hrvatske i Mađarske. Odličje je preuzeo njegov sin.

Branka Pavić Blažetin

Koridor Vc

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 31. kolovoza Hrvatske autoceste potpisale su Ugovor za izgradnju posljednje dionice autoceste A5: Beli Manastir – granica s Mađarskom. Ugovor je potpisan s tvrtkom Osijek Koteks d.d. u vrijednosti od 45.902.212,90 eura bez PDV-a. Projekt se u cijelosti financira sredstvima razvojne Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) iz zajma za projekt „Hrvatska – dovršetak autoceste na koridoru Vc”. Nakon uvođenja izvođača u posao rok je za izvođenje radova 18 mjeseci.

Dionica je dugačka 5001 m, odnosno 5 km, i ima 9 objekata: vijadukt Karašica, nadvožnjak Branjin Vrh, nadvožnjak Gajić, nadvožnjak Rašće, most Karašica 2, most Travnik 1, most Travnik 2, dva mosta preko kanala. Od tih objekata najduži je vija-

dukt Karašica, dugačak 318 m, koji premošćuje željezničku prugu i rijeku Karašicu.

Do danas je izgrađeno i u prometu 83,6 km autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj od Belog Manastira do granice s Bosnom i Hercegovinom. Autocesta A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj dio je međunarodnog Paneuropskog cestovnog koridora Vc te dio sveobuhvatne TEN-T mreže. Predmetna autocesta dio je europske mreže prometnica s oznakom E-73, koja sjever Europe povezuje s Jadranom. Prometni koridor Vc, koji se pruža od Budimpešte preko Sarajeva do Ploča, složena je poveznica srednje i južne Europe te predstavlja iznimnu vrijednost u kontekstu procesa privredne i prometne integracije srednjoeuropskog prostora.

HG

Učenici iz Petrova Sela od jeseni u novoj, modernoj školi

Učenici i nastavnici Hrvatsko-mađarske dvojezične narodnosne osnovne škole u Petrovu Selu s velikim uzbuđenjem i veseljem čekali su novu školsku godinu. Naime, čekala ih je nova, moderna školska zgrada opremljena prema standardima 21. stoljeća. Svečano otvorenje nove školske zgrade odnosno nove školske godine (2023./2024.) upriličeno je 3. rujna u nazočnosti visokih dužnosnika političkog i društvenog života Mađarske i R. Hrvatske te hrvatske diplomacije, doznajemo iz izvješća ravnateljice ustanove Anice Škrapić Timar. Za tu su prigodu napisali i pjesmu zahvale svima koji su pomagali u tome da se dugogodišnji san Petroviščana ostvari. Svečano otvorenje svojom su nazočnošću uveličali: povjerenik mađarskog premijera i državni tajnik Zsolt V. Németh, povjerenik mađarske vlade Alpár Gyopáros, izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske dr. Mladen Andrić, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske dr. sc. Milan Bošnjak, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, predsjednik Skupštine Željezne županije László Majthényi i mnogi drugi predstavnici državne, županijske i lokalne vlasti. Obnovljenu zgradu posvetili su opat kanonik Vilmos Harangozó i mjesni župnik Tamás Köbli.

„Mi smo svi jako gizdavi, čuda su nam svi pomogli...” pjevali su školarci na svečanom otvorenju. Doista, radi ostvarenja jednog plemenitog projekta trebalo je udružiti snage te je bila potrebna pomoć s mnogih strana. Višedesetljetni san Petroviščana ostvario se uz potporu mađarske vlade, prisjetila se načelnica mjesta Ágnes Jurasits Skrapits – 2020. godine općina je prijavila projekt za obnovu škole i dobila 500 milijuna forinti potpore za proširenje i obnovu, a zbog povećanja troškova 2021. godine dodatno su dodijeljena 273 milijuna forinti. Pomoć je stigla i iz Hrvatske, potpora Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i veleposlanstva RH u Budimpešti (18 000 eura), od čega je uređena hrvatska učionica i opremljeno novo krilo škole. Za nastavak su Općini Petrovo Selo dodijeljena

Najmlađi u prvim redovima

Radost trenutka

dodatna sredstva u iznosu od 300 milijuna forinti u sklopu programa „Za održivost naselja”, od čega su na dvorištu škole napravljene igračke za penjanje, tobogan, poučna staza, mjesto (pijesak) za skok udalj i nove klupe, a obnovit će se i javna mjesta. Učenici su inače do ove školske godine imali nastavu u dvjema zgradama – jedna od njih stara je već 150 godina, a druga, koja je u okviru spomenutog projekta obnovljena i dograđena, imala je 60 godina.

„Prezadovoljni smo”, rekla je u telefonskom razgovoru ravnateljica Anica Škrapić Timar i dodala: „Nova škola zaista nudi prekrasne mogućnosti za rad. Opremljena je najmodernijom tehnologijom, osigurani su optimalni uvjeti za učenje. Razine prostorije, povezanost interijera s dvorištem, svjetlost s više strana, kutak za druženje, mobilni zidovi, mali klasteri,

stube koje mogu poslužiti i kao gledalište nude mnoštvo kreativnih rješenja za razne metode odgoja i obrazovanja. Mogla bih još i dalje nabrajati razna graditeljska rješenja koja su stvarno inovativna. Zahvalni smo svima koji su nas poduprli u tome da naša djeca imaju prekrasnu, modernu školu. Moram posebno spomenuti našu načelnicu Ágnes Jurasits Skrapits i od srca joj zahvaliti za sav trud što je uložila u to da se projekt ostvari. Ona se svim snagama borila za to da naše mjesto dobije potporu za obnovu i dogradnju, a i tijekom radova svakodnevno je pratila ide li sve po planu da naša djeca što prije uživaju u prekrasnoj školi.”

Ovakva ulaganja zasigurno privlače mlade obitelji da se nastane u mjestu odnosno da se ne odsele. Inače, od ove školske godine povećao se broj polaznika ustanove za devet učenika, ukupno ih

Vješti plesači

Mi smo prvšači

Predavanje u novoj učionici

ima 77, a ravnateljica vjeruje da će taj broj nadalje rasti jer dječji vrtić radi s punim kapacitetom, a događa se i to da radi učenja hrvatskog jezika djecu upisuju i roditelji iz okolnih mjesta. U ustanovi radi 15 učiteljica i učitelja, među kojima ima dosta mladih. Od njih čak 11 dobro govori hrvatski jezik, to su oni koji stanuju u Petrovu Selu, a njima je važan i društveni i kulturni život mjesta te su aktivni članovi kulturnih udruga. „Otprilike trećina učenika dobro govori hrvatski jezik, tj. gradišćanski dijalekt“, rekla nam je ravnateljica. Drugi se s hrvatskim jezikom susreću u dječjem vrtiću pa zatim u osnovnoj školi u kojoj se odvija dvojezična nastava hrvatskoga jezika. Ustanova mnogo ulaže u njegovanje hrvatske kulture, u njoj se uči tambura i hrvatski folklor, te surađuje s mnogim hrvatskim udrugama. Učenici sudjeluju na hrvatskim državnim natjeca-

njima i programima. „Osnovna škola u Petrovu Selu u posljednjih godinu dana dobila je najveću potporu od svih narodnosnih škola u Mađarskoj za unapređenje narodnosnog odgoja i obrazovanja“, rekao je na otvorenju povjerenik mađarske vlade Alpár Gyopáros. Dodao je da se tijekom jednog desetljeća broj narodnosnih škola povećao 8,5 puta, prema prošlogodišnjim ih podacima ima 102. Hrvatska zajednica u Petrovu Selu unatoč raznim političkim strujanjima oduvijek se ponosila svojim hrvatstvom i čvrsto čuvala svoj gradišćanski dijalekt i kulturu te je smatrala važnim predati to mladim naraštajima. Nije joj bilo lako ni za vrijeme Željezne zavjese, kad je bila odcijepljena od drugog dijela svoje zajednice, koja i danas živi s druge strane granice, u Austriji. Ipak su Hrvati tog gradišćanskohrvatskog mjesta bili ustrajni, a u njihovu daljnjem jačanju mnogo će doprinijeti moderna školska zgrada jer, kako je savjetnik Milan Bošnjak rekao na otvorenju, kvaliteta obrazovanja ima iznimnu važnost za razvoj naroda, država i društava, posebno kod narodnosti, te je među ostalim njezina zadaća mladim ljudima približiti povijest, kulturu, baštinu i jezik te ih istodobno osposobiti za razumijevanje suvremenoga svijeta i razvijanje potencijala u njemu.

Blagoslov nove škole

Brojni uzvanici

„Petrovišćani su poznati po vjernosti, marljivosti, izdržljivosti i borbenosti kad je riječ o nekom važnom cilju“, rekao je povjerenik Zsolt V. Németh dok je čestitao na uspješnom projektu. A mi vjerujemo da će te vrline naslijediti i učenici koji će pohađati novu, prekrasnu hrvatsku školu i da će biti vjerni svojem hrvatskom jeziku i kulturi.

Beta
Foto: Tamás Teklits

Hrvatsko proštenje u Baćinu

Mala Gospa najveći je blagdan rackih Hrvata u Baćinu, a mjesna hrvatska samouprava od svojega utemeljenja nastoji očuvati nekadašnju tradiciju, tako da se zaštitnica baćinske župe i župne crkve slavi 8. rujna.

Mala, ali svjesna rackohrvatska zajednica i ove se godine okupila u župnoj crkvi kako bi misnim slavljem na hrvatskom jeziku proslavila župno proštenje na Gospin rođendan moleći Njezin zagovor. Na misi se okupilo oko četrdeset vjernika iz mjesta i obližnje Kalače, a bilo je i gostiju iz Aljmaša.

Kao i posljednjih nekoliko godina, misno slavlje na hrvatskom jeziku služio je mohački župnik dekan vlč. Ladislav Bačmai. Na početku mise srdačno je pozdravio vjernike koji su se okupili kako bi proslavili Marijin rođendan.

U svojoj prigodnoj propovijedi velečasni Bačmai istaknuo je ulogu obitelji u odgoju djece i važnost vjeronauka. „Kao što je sveta Ana poučavala malu Mariju, tako bi i danas roditelji trebali biti prvi vjeroučitelji svojoj djeci. Marija je naša nebeska Majka, naša zagovornica, čuvarica“, kazao je uz ostalo velečasni Bačmai i naglasio sljedeće: „Koliko smo daleko od takva razmišljanja? Neki roditelji odnesu svoje dijete na krštenje, mnogo puta ne iz unutarnje pobude nego što baka to želi ili misle bilo kako bilo, samo neka je dijete kršteno. U konačnici, mi živimo u državi za koju se veli da je kršćanska. Koliko roditelja zaboravlja na obećanje koje su dali na krštenju i ne upisuju djecu na školski vjeronauk iako su tvrdo obećali Bogu da će svoje dijete odgajati na kršćanski način? Obećali su to i na svojem vjenčanju u crkvi i na krštenju djeteta. Nije izgledno pokrstiti drugo dijete onih roditelja koji prvo dijete nisu upisali na vjeronauk. Molimo da u ovoj našoj državi stvarno pobijedi dobro nad zlim, da Mađarska zaista postane kršćanska zemlja, da ponovno budemo kao i nekada – svi mi Hrvati, Mađari, Nijemci i svi drugi koji žive u Mađarskoj – Marijina djeca i Marijin narod. Dajmo hvalu Bogu što nam je Mariju dao za nebesku Majku, u duši poljubimo joj ruke jer te su nam ruke othranile Isusa. Marija je u spasiteljskom činu imala važan zadatak. Zahvalni smo za nju dragom Bogu jer bez nje naša bi vjera bila toliko osobna, toliko ljudska, bez nje bi naša Crkva bila kao obitelj bez majke.“

„I u najtežim vremenima proslavljali smo Malu Gospu na njezin dan kao što je to bilo i danas. Taj dan izabrali smo mi racki Hrvati, to je naš najveći blagdan, kad

Predsjednik baćinske hrvatske samouprave Franjo Anišić i predsjednik županijske hrvatske samouprave Joso Šibalin

Na misi je čitala Marija Bencze

Velečasni Ladislav Bačmai redoviti je misnik za Malu Gospu

imamo rackohrvatsku misu, a za tu prigodu pozivamo u goste hrvatskog svećenika. Posljednjih nekoliko godina dolazi nam mohački župnik dekan Ladislav Bačmai“, kazao nam je uz ostalo predsjednik Hrvatske samouprave Baćina Franjo Anišić. Kako je dodao, racku misu imaju svakog trećeg tjedna, a u dogovoru sa župnikom rackohrvatske mise imaju i na najveće blagdane, na drugi dan Božića, Uskrsa i Duhova.

Nažalost, za ovu prigodu nije se mogao odazvati mjesni pjevački zbor koji njeguje i stare rackohrvatske crkvene pjesme čuvajući tako tradiciju svojih predaka. Svojim pjevanjem misno su slavljje ovoga puta uljepšali aljmaški kantor i orguljaš István Aradi, inače rackohrvatskog podrijetla iz Baćina, te nekolicina članova aljmaškog crkvenog zbora.

S. B.

Od Pudarine do Pudarice

U organizaciji Udruge vinogradara i vinara „Martinovo brdo“ 3. rujna u vinskoj destinaciji „Bunarić Dol“ u Gajiću organizirana je ovogodišnja eno-gastro-eko-etno Pudarina. Pudarinu je odlikovao bogat kulturno-turistički program prepun baranjskih običaja i okusa te brojni sudionici, među njima i ljudi iz naselja u kojima žive Hrvati u Mađarskoj.

Na zajedničkom štandu predstavile su se Hrvatska samouprava Olasa i Hrvatska samouprava Birjana, a njihovi kuhari Laci Rozinger i Tibor Murinyi i ovoga su puta pokazali kako dobro kuhaju šokački Hrvati u mađarskom dijelu Baranje. Tibor

Murinyi kuhao je taranu. Za njima nije zastajao ni izvrstan amaterski kuhar Đuro Tarađija iz Kukinja, kojemu je „kukta“ bio Kukinjčanin Tibor Kundar. Oni su pokazali sve kuharsko umijeće bošnjačkih Hrvata. Djevojke i žene predstavile su narodnu nošnju svojega sela na reviji narodnih nošnji „Pudarica“, pa tako i Erika Balatinac iz Vršende i Emilia Sörös iz Birjana, kojoj je dodijeljena i titula pobjednice. Služena je i sveta misa u gajičkoj crkvi sv. Filipa i Jakova te je prikazan izvorni običaj pudarina uz nastup brojnih KUD-ova i pjevačkih skupina.

Kako je za Hrvatski glasnik rekla predsjednica Hrvatske samouprave Birjana Milica Murinyi Sörös, u Gajiću se predstavila njihova samouprava koja se ondje družila i s Hrvatskom samoupravom Olasa, koju vodi Ana Rozinger. U bojama birjanske hrvatske samouprave na reviji narodnih

Ana Rozinger

nošnji sudjelovala je Emilia Sörös, koja je i osvojila prvo mjesto.

BPB
Foto: MMS

Pobjednica na reviji bila je Emilia Sörös iz Birjana

Druženje u Bremenu

U organizaciji Hrvatske samouprave Bremena i Folklorne skupine „Beremenske folklorišice“ u Bremenu je 9. rujna održano natjecanje u kuhanju. Natjecalo se u pripremanju paprikaša od pileta onako „kako su radile naše bake“. Natjecanje je održano na prostoru kod bazena u Bremenu u tamošnjem parku.

Nakon pristizanja sudionika natjecanja i zajedničkog doručka prišlo se pripremanju za natjecanje. Organizatori su natjecateljima osigurali pile (kokoš) i kruh, dok su se za ostalo – plinsku bocu, kotlić, začine i ostale namirnice – trebale pobriniti ekipe koje su se prijavile na natjecanje. Sudjelovale su peteročlane ekipe. U 12 sati počelo je kuhanje, a kušanje i ocjenjivanje jela bilo je za tri sata. Slijedilo je druženje uz zajednički stol, razgovore i dogovore o novim zajedničkim projektima. Natjecalo se sedam ekipa: ekipa Baranjskog Petrova Sela, ekipa socijalnih radnica iz Bremena, ekipa „Beremenske folklorišice“, ekipa bremenskih umirovljenika, ekipa samouprave Kašada, ekipa Udruge sportskih ribolovaca iz Bistrinaca, ekipa Fitness Cluba iz Bremena. Prvo mjesto osvojila je ekipa iz Kašada, drugo „Beremenske plesačice“, a treće ekipa iz Bistrinaca.

Cilj druženja bilo je učvršćivanje dosadašnje suradnje i dogovori o budućoj suradnji Hrvatske samouprave Bremena s udrugama s kojima imaju potpisan sporazum o suradnji, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Bremena Judit Kölczé, istodobno zahvalivši samoupravi

Bremena na pruženoj potpori za organiziranje dana. U Hrvatskoj samoupravi Bremena osim Judit zastupnici su Anica Kalmár i Stipo Oršokić, a skupinu „Beremenske folklorišice“ vodi Anica Ivanović.

BPB
Foto: AO

Druge su bile „Beremenske plesačice“

Ples generacija

Proslavljeno 50 godina KUD-a „Mohač“

Veličanstvenim cjelovečernjim kulturnim programom pod nazivom „Ples generacija“ tronacionalni Narodnosni KUD „Mohač“ 16. kolovoza proslavio je 50. obljetnicu osnutka i kontinuiranog rada. Pedeset je godina KUD pod vodstvom osnivača i do danas neumornog voditelja Stipana Filakovića, koji je u povodu nacionalnog praznika 20. kolovoza primio visoko državno odlikovanje civilnog odjela Ordena viteškog križa Mađarske („Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozat“). Plesnom večeri KUD-a „Mohač“ ujedno je otvoren XXVI. Mohački međunarodni festival folklor, koji je trajao od 16. do 19. kolovoza.

Dio sudionika jubilarnog programa

Malo je kulturno-umjetničkih društava i još manje umjetničkih voditelja koji se mogu pohvaliti s pedeset godina kontinuiranog rada. Jedan je od njih narodnosni KUD „Mohač“ i njegov osnivač te do danas voditelj Stipan Filaković. Pedeseta obljetnica narodnosnog KUD-a „Mohač“ proslavljena je cjelovečernjim programom pod naslovom „Ples generacija“. Na velikom gledalištu otvorene pozornice Osnovne umjetničke škole „Lajos Schneider“ (SLAMI) pod starim kestenima okupilo se otprilike 2100 posjetitelja, među njima i brojni bivši plesači Narodnosnog KUD-a „Mohač“. Gledalište je bilo ispunjeno do posljednjeg mjesta, a mnogi su pratili program stojeći. Za ovu prigodu okupili su se svi naraštaji KUD-a „Mohač“ od početaka do danas. Među plesaćima bilo je i po tri naraštaja jedne obitelji, a neki su samo za ovu prigodu došli kući iz Njemačke. U okviru dvoipolsatnog programa prikazali su bogatstvo folklorne baštine grada Mohača, odnosno Mađara, Hrvata i Nijemaca u Mađarskoj.

Vješto osmišljenim kulturnim programom predstavljen je pedesetogodišnji rad

KUD-a u očuvanju plesne, pjevne i glazbene tradicije te izvorne narodne nošnje triju mohačkih narodnosti. Prikazano je 13 koreografija pretežito s hrvatskim, ali i njemačkim te mađarskim plesovima i pjesmama. Voditelj programa bio je Stipan Filaković, koji je s publikom podijelio mnogo važnih podataka, lijepih događaja, uspomena i uspjeha iz života društva.

Generacije KUD-a „Mohač“ predstavile su se s pet hrvatskih koreografija (santovačkim i baranjskim šokačkim, podravskim, bunjevačkim plesovima i pjesmama), dvjema njemačkim koreografijama i šokačko-švapskim svatovcem te na kraju dvjema mađarskim koreografijama. Posjetitelji su mogli uživati i u dva glazbena bloka. Sve koreografije bile su po nečemu osebujne, primjerice plesovi i pjesme santovačkih šokačkih Hrvata kao koreografija rodnoga Santova, „Veseo i tužan Semartin“ kao priča o prošlosti i nestanku jednog svijeta, prepoznatljivi njemački plesovi, nagrađivani podravski plesovi, bunjevački plesovi s najbrojnijim naraštajem plesača, jedinstveni šokačko-švapski svatovac ili djevojački mađarski ples s pedeset djevojaka...

U programu je sudjelovalo 216 plesača svih naraštaja, s voditeljem i koreografom Stipanom Filakovićem 217, koji su u ovih pedeset godina prošli kroz društvo, a uz to i više orkestara. Nastup generacija pratili su tamburaški sastav ČEFA (već 15 godina prateći orkestar KUD-a „Mohač“), bunjevačku koreografiju pak bivši pečuški orkestar „Baranja“, a njemačke plesove jedan njemački orkestar. Uz njih gosti večeri bili su omiljena mohačka solistica Éva Menyhárt i mladi mohački orkestar „Glasovi“.

Proslavi su nazočili i brojni uzvanici, među njima gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics, predsjednik HDS-a Ivan Guban, predsjednik Hrvatske samouprave grada Mohača Đuro Jakšić te predstavnici drugih narodnosnih zajednica, ustanova i udruga.

Na kraju programa članovima KUD-a „Mohač“ i voditelju Stipanu Filakoviću mnogi su čestitali i zahvalili na predanom radu te uručili prigodne darove. U ime hrvatske zajednice u Mađarskoj

Trenutak za pjesmu

Jutro je hladno...

Jutro je hladno, ja gledam s Griča,
Hoće li sunce već doći –
Kraj mi se čini kô bajna priča
Iz tisuć i jedne noći.

Sneni nad grad se magle svele,
Pa mu sve kupole ližu;
Tornja dva samo kô ruke bijele
Nad magle se mutne dižu.

Časkom pomišljam, da tebe gledim,
Za me gdje moliš se vruće...
Onda sve mine za maglam' blijedim,
I ti i tornji i kuće.

Đuro Arnold

KUD-u „Mohač“ i voditelju čestitao je i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, koji je u povodu okrugle obljetnice Stipanu Filakoviću uručio Zahvalnicu HDS-a.

Narodnosni KUD „Mohač“ utemeljen je 1973. godine pod imenom „Vada“, a zatim je djelovao pod raznim nazivima: „Vada“, „Marek“, „Nova brazda“. Nakon demokratskih promjena uzeo je sadašnje ime – Narodnosni plesni ansambl „Mohač“. U duhu višenacionalne sredine Narodnosni KUD „Mohač“ od samih početaka djeluje kao tronacionalno društvo te svih ovih pedeset godina njeguje plesnu, pjevnu i glazbenu tradiciju Hrvata, Nijemaca i Mađara. Bavi se skupljanjem i radi na njegovanju i očuvanju hrvatske, njemačke i mađarske

Šokačko-švapski svatovac

Stipan Filaković, umjetnički voditelj i koreograf Narodnosnog KUD-a „Mohač“

Stipan Filaković rođen je 1954. godine u Santovu, kako sam voli kazati, u centru svijeta. Ondje je kao učenik zavolio narodni ples i sport. Osnovnu školu završio je u Santovačkoj hrvatskoj školi, gdje je plesao u školskoj folklornoj skupini, igrao nogomet i rukomet. S 18 godina osnovao je i vodio KUD „Vada“, a dolaskom u Poljoprivrednu srednju školu u Mohač nastavio je rad pod imenom „Marek“, zatim „Nova brazda“, a od demokratskih promjena pod sadašnjim imenom – Narodnosni plesni ansambl „Mohač“. Od samih početaka tronacionalno su društvo, ponajprije njeguju hrvatski folklor, a uz to i njemački i mađarski. Fila, kako ga odmilja zovu prijatelji u Mohaču i Santovu, nije samo priznati koreograf i voditelj folklornog društva, bio je uspješan sportaš, atletičar i trener te do danas vozač dvoprega. Istaknuti je društveni i kulturni djelatnik, zamjenik predsjednika Hrvatske samouprave grada Mohača. S KUD-om „Mohač“ dobitnik je više priznanja, među njima „Društvo s odličnom izvrsnosti“. Osobno je dobitnik Nagrade za mladež Baranjske županijske samouprave 2009. (atletskom treneru, voditelju KUD-a „Mohač“ za višedesetljetni stručni rad na polju odgoja pomlatka te za djelatnost na polju očuvanja narodnih tradicija), Zlatnog prstena Grada Mohača 2013. (za četrdesetogodišnji istaknuti rad u KUD-u „Mohač“), Nagrade HDS-a za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj 2013., koju je dobio s KUD-om „Mohač“.

folklorne baštine grada Mohača, ali i šire. Dovoljno je navesti da je u ovih pedeset godina kroz društvo prošlo 1200-1300 plesača. KUD „Mohač“ ostvario je brojne nastupe, a svojim najuspješnijim koreografijama osvojio brojne nagrade i priznanja. Na smotri u Keszthelyu koja se priređuje svake dvije godine čak 19 puta osvojili su zlatno priznanje, a jedini su u pedeset godina postojanja te smotre osvojili glavnu nagradu tripud zaredom. Dva puta dobili su jedno od najvećih priznanja u Mađarskoj: „Društvo s odličnom

izvrsnosti“ („Kiválóan minősült együttes“). Još prije pet godina KUD „Mohač“ u pet uzrasnih skupina imao je 200 članova. Danas društvo broji 27 članova, mahom srednjoškolaca i studenata, od toga 19 djevojaka i 8 mladića. Uz njih imaju i izvornu skupinu sa starijim članovima koji su počeli plesati 1973., a ponovno plešu od 30. godišnjice društva. Usprkos manjem broju aktivnih članova ni KUD „Mohač“ ni voditelj Stipan Filaković ne posustaju, nastavljaju rad i u budućnosti.

Stipan Balatinac

Visoko državno priznanje Stipanu Filakoviću, koreografu, umjetničkom voditelju Narodnosnog plesnog ansambla „Mohač“

Orden viteškog križa Mađarske

U povodu nacionalnog praznika 20. kolovoza, Dana mađarske državnosti, predsjednica Mađarske Katalin Novák 8. kolovoza odlikovala je koreografa i umjetničkog voditelja Narodnosnog KUD-a „Mohač“ Stipana Filakovića Ordenom viteškog križa Mađarske. Priznanje za njegov predan pedesetogodišnji rad na polju njegovanja i prenošenja autentične mađarske, hrvatske i njemačke plesne tradicije uručeno mu je na svečanosti 19. kolovoza u Pesti Vigadóu.

Bogatstvo...

„Veseo i tužan Semartin“, jedna od najljepših koreografija KUD-a „Mohač“

Kamp „Naš jezik – Pačići“ u Kukinju

U organizaciji KUD-a „Tanac“ i privatne organizacije „Naš jezik“ te uz podršku Hrvatske samouprave Kukinja i Udruge kukinjskih Hrvata od 14. do 18. kolovoza u Kukinju je održan petodnevni plesno-jezični kamp „Naš jezik – Pačići“. U kampu je sudjelovalo 50 polaznika u dobi od 6 do 15 godina, a došli su iz Kukinja, Pečuha, Šaroša, Starina, Sigeta, Pogana, Semelja, Salante, Gyóda, Keszűa, Budimpešte i brojnih drugih naselja. Sa svojim nastavnicima plesa i hrvatskoga jezika i književnosti učili su i zabavljali se. Brojni i sadržajni programi uz učenje i izlet te upoznavanje Kukinja oduševili su polaznike.

Kamp „Naš jezik – Pačići“ prvi je put ove godine održan u zajedničkoj organizaciji KUD-a „Tanac“ i organizacije „Naš jezik“. KUD „Tanac“ već je godinama održavao svoj kamp „Pačići“ u Orfúu, a bio je to sedmodnevni kamp sa spavanjem. Organizacija „Naš jezik“ već godinama uspješno održava privatni hrvatski jezični kamp u Kukinju koji pohađa velik broj polaznika. Ove godine došlo je do suradnje zbog trenutno teške financijske situacije i male potpore koju je za održavanje kampa u Orfúu dobio KUD „Tanac“. Kako je izjavio voditelj KUD-a József Szávai, našli su se pred zadatkom za koji je trebalo naći rješenje kako bi kamp bio održan. Rješenje je pronađeno vrlo uspješno u suradnji s organizacijom „Naš jezik“. Szávai naglašava kako se posebno raduje jezičnom djelu kampa smatra da narod koji želi opstati mora znati svoj materinski jezik, poznavati tradiciju i kulturu te ples. Za sudjelovanje u kampu polaznici su trebali uplatiti 30 000 forinti po osobi, što im je osiguralo sve sadržaje, rad s pedagozima jezika, plesa i glazbe te cjelodnevnu prehranu. Djeca su

bila podijeljena u dvije skupine, niži razredi – viši razredi. U jezičnom dijelu kampa naglasak je bio na vježbama čitanja, razumijevanja pročitanog teksta, slikopriče, kvizova, društvenih igara na hrvatskom jeziku. U plesnom dijelu kampa učile su se bunjevačke igre i plesovi iz Slavonije. I slobodno vrijeme kao i izlet protekli su u duhu hrvatskog jezika. Naime, organiziran je izlet na obližnje jezero u Malomvölgyu i uz to duge šetnje, katanje, nogomet, badminton.

Za ples su bili zaduženi Joži Szávai i Anica Štandovar uz instrumentalnu pratnju Antuša Vizina. Za jezični dio bile su zadužene Renata Božanović i Rita Klaić. Kamp je održan u Domu kulture i Društvenom domu Kukinja uz potporu mjesne samouprave, koja je bez naknade ustupila prostore za petodnevnu uporabu. Za hranu se brinuo Restoran „LÉCKA“ iz Kukinja, a slastičarnica „Trüffel“ iz Pečuha donirala je djeci sladoled.

Nataša Kadia (Budimpešta):

Jako mi se sviđao Kamp „Naš jezik – Pačići“ koji je održan ove godine u Kukinju.

Nastavnice su bile vrlo zlatne i pomogle su mi u svemu. U srijedu smo išli na izlet na jezero i isti dan spavali smo u Društvenom domu. Vrlo mi se sviđala ta večer, puno smo se smijale. Plesali smo puno, što je držao József Szávai, a Antuš Vizin nas je pratio na harmonici. Osim toga smo vježbali, učili hrvatski jezik. Posljednji dan mogli smo se slikati, pravile smo grupne slike. Ja mislim da je ovaj kamp najbolji kamp.

Diána Fuchs (Starin):

Kamp je trajao od 14. do 18. kolovoza. To je bio prvi put kad su Pačići i Naš jezik bili zajedno. Meni se to jako sviđalo jer sam mogla vježbati hrvatski jezik i ples. Kad smo učili hrvatski, imali smo kvizove, radne listiće, vježbali smo govor. Kad smo radili po skupinama, naša je skupina postigla drugo mjesto. U plesnom dijelu učili smo bunjevačke i slavonske igre. Meni je bilo jako drago što smo bili zajedno s malima. Mogli smo im pomoći i oni su bili jako zahvalni na kraju kampa. Nadam se da i sljedeće godine mogu ići u ovaj kamp.

družiti. Profesori su bili ljubazni, hrana je bila savršena, atmosfera je bila više nego dobra. Najviše mi se dopala srijeda. Dolazim sigurno i sljedeće godine.

Áron Kovács (Pogan):

Meni je dobro i važno što sam mogao ići u kamp jer smo i plesali i učili zajedno. Jelo je bilo jako ukusno svaki dan. Jako mi se sviđalo što smo bili kod jezera, šetali smo se i igrali. Naučili smo jako dobre nove plesove. Još smo učili i hrvatske pjesme, npr. „Moja diridika“. Bilo je dobro što sam s prijateljima mogao plesati. Puno smo se smijali i pričali. Jako se radujem što sam došao u kamp.

Gergő Kovács (Pogan):

Meni je kamp bio jako dobar jer smo plesali hrvatske plesove i puno pjevali. Naučio sam puno novih stvari u kampu, naprimjer nove riječi. U srijedu smo išli na jezero. Puno smo pričali i igrali nogomet s prijateljima. Kraj jezera su nam kuhali jako ukusan ručak. Poslije toga, navečer, veliki su mogli spavati zajedno u jednoj kući. Gledali smo utakmicu, šalili smo se mnogo. Bilo je jako veselo. Kamp mi se jako svidio.

Mirjana Simai (Kukinj):

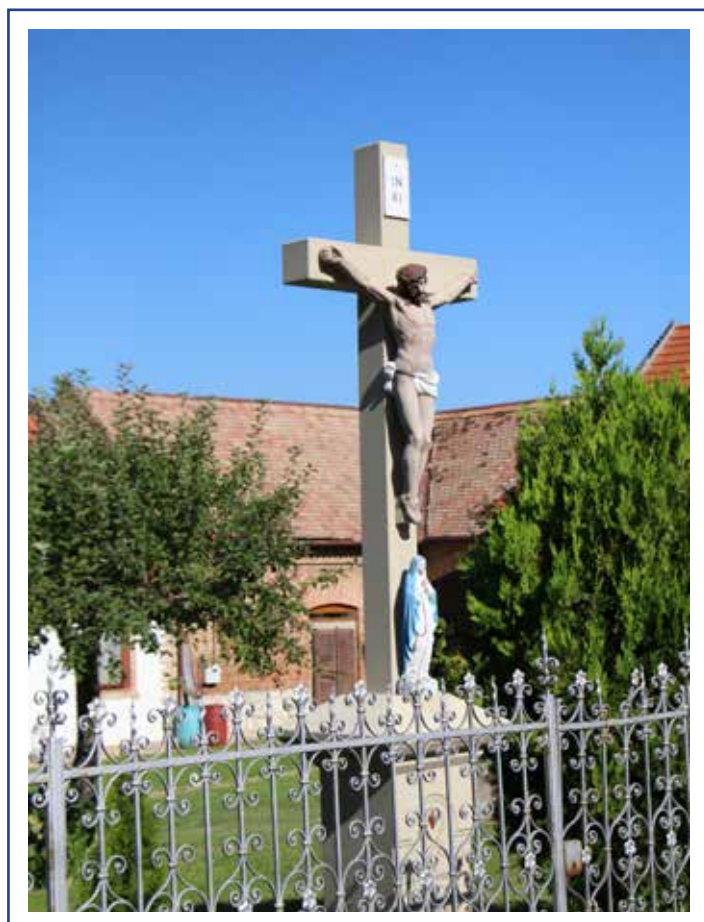
Prijavila sam se u ovaj kamp jer mi se jako sviđalo što će zajedno biti jedan i drugi kamp. Važan mi je hrvatski jezik, pa mi je bilo drago da ga mogu vježbati. Plešem u KUD-u „Tanac“, zato mi je bilo dobro vježbati razne plesne korake. Plesali smo bunjevačke plesove i plesove iz Slavonije. Srijeda mi se jako dopala. Cijeli smo dan bili na jezeru, kartali se, šetali se i puno se zezali. Navečer smo mi malo veći prespavali u Društvenom domu. Čekam sljedeći kamp!

Branka Pavić Blažetin

Bojana Popović (Kukinj):

Sudjelujem u kampu Naš jezik od samih početaka. Prije je to bio isključivo jezični kamp, gdje smo vježbali govor u raznim situacijama, ispunjavali smo razne radne listiće na hrvatskom jeziku, igrali smo razne igre također na hrvatskom. Moja omiljena igra bila je „Lov na imenice“. Svake godine išla sam i u plesni kamp Pačići, koji je prethodnih godina bio održan u Orfúu. Tamo smo tjedan dana uživali u raznim plesovima, pjesmama i, naravno, u dobrom društvu. Ove je godine to bilo zajedno. Jako volim hrvatski jezik, a i ples je dio moje svakodnevnice, stoga sam jako uživala u zajedničkom kampu. Posebno mi je drago da su i moji prijatelji došli u kamp i da smo se mogli i

Početak školske godine u HOŠIG-u

U razgovoru s ravnateljicom HOŠIG-a Anom Gojtan doznali smo da se početak školske godine slavi kao blagdan i u HOŠIG-u i u cijeloj hrvatskoj zajednici.

Ove godine vrtić broji 39 mališana, osnovna škola ima 91 učenika, učenički dom 63 učenika, a gimnazija ima porast s ukupno 76 učenika. Na ravnateljino zadovoljstvo u školu se osim hrvatske djece iz Mađarske upisuje i sve veći broj djece iz pograničnih područja, ponajviše iz Vojvodine, Subotice te djeca iz miješanih hrvatskih brakova.

Škola će proslaviti 30. obljetnicu samostalnosti tradicionalnom manifestacijom „Tjedan hrvatske kulture“, koja će se održati između 27. studenog i 1. prosinca.

Ponovno u školskim klupama

Ravnateljica Gojtan, predvođena mišlju da škola nije samo odgojno-obrazovna ustanova nego i kulturno-povijesno središte, od početka svojeg mandata uvodi neke promjene u program Tjedna hrvatske kulture i naglasak stavlja na druženje i povezivanje s drugim hrvatskim školama iz Mađarskoj i prijateljskim školama iz Hrvatske. Tradicionalni je dio programa povijesni kviz u kojem učenici na interaktivan način upoznaju povijest Hrvatske i Mađarske te njihove zajedničke poveznice. Učenicima gimnazije najomiljeniji je „HOŠIG traži zvijezdu“, odnosno natjecanje u plesu i pjevanju, a polaznici osnovne škole najviše se vesele natjecanju u pričanju priča. Brojne dodatne školske aktivnosti kao što su KUD tamburica, školski radio, likovna skupina, literarna pozornica, također imaju priliku prikazati svoj rad na Tjednu hrvatske kulture izložbama te plesnim, sviračkim i kazališnim predstavama. Tema ovogodišnjeg jubilarnog događanja bit će hrvatsko-mađarske poveznice pod radnim nazivom „putevima rijeka“, gdje ćemo doznati zanimljivosti iz pograničnih područja uz Dravu, Dunav, Muru.

HOŠIG ove godine priprema 5. memorijalni košarkaški turnir pod nazivom „Dra-

U prvom razredu

žen Petrović“ od 29. do 30. rujna 2023. Na turniru će sudjelovati košarkaške ekipe manjinskih hrvatskih škola te prijateljskih škola iz Hrvatske kao i polaznici košarkaške škole iz Šibenika, rodnog mjesta Dražena Petrovića.

Ove godine obnovljen je vanjski školski teren uz financijsku potporu Državnog tajništva za vjerske i narodnosne zajednice u iznosu od 25 milijuna forinti. Svečano otvorenje održat će se upravo na košarkaškom turniru.

Čarna Kršul

Narodnosno druženje u parku Bányász

Samouprava budimpeštanskog XV. okruga i narodnosne samouprave toga okruga organizirale su Narodnosni dan koji je održan 9. rujna 2023. u parku Bányász.

Pozdravni govor održala je gradonačelnica XV. okruga Angéla Németh Cserdi. Na poziv predsjednika Hrvatske samouprave XV. okruga Stjepana Kuzme na programu Dana gostovao je KUD „Općine Donji Kraljevec“ uz novoosnovani Puhački orkestar Općine Donji Kraljevec ili, kako ih u Međimurju zovu, Bandiste.

Zanimljivo je da se KUD prvi put predstavio upravo u XV. okrugu na Danu Svetog Stjepana, Danu kruha, još 2003. godine pod predsjedništvom Marije Hranjec i vodstvom Mladena Čonke, koji je sadašnji predsjednik KUD-a.

Kulturnim programom, autohtonim jelima i pićima uz hrvatsku predstavile su se i grčka, romska, bugarska, slovačka, armenška, srpska i njemačka narodnost.

Hrvatski štand nudio je nazočnima degustaciju hrvatskih delicija poput slavonskog kulena, sira, Podravkina ajvara, Cedevite. Za kraj programa izveden je ples uz glazbu triju narodnosnih ansambala: „Mydros“, „Bandisti“ i „Trakija“. Gosti iz Donjeg Kraljevca prenoćili su u organiziranom smještaju te su ih sljedeći dan njihovi domaćini odveli na izlet po Budimpešti. Posjetili su

Gradski park, Trg heroja, otok Margit. Manifestacija je ostvarena uz pomoć samouprava iz budimpeštanskog XV. okruga, općine Donji Kraljevec i Hrvatske samouprave XV. okruga.

Čarna Kršul

Gosti iz Donjeg Kraljevca

Mala stranica

Glazba i mi

* Osnovne sastavnice glazbe kao što su ton i ritam duboko su ugrađene u ljudsku fiziologiju. Rad našeg srca i naše disanje zbivaju se u ritmičkim procesima. Dok govorimo, koristimo se tonovima koji se razlikuju po jačini od tiših do vrlo glasnih. Možemo zaključiti da je glazba oduvijek bila dio nas i da smo mi oduvijek bili dio glazbe. Shodno tome, spektar utjecaja glazbe na čovjeka vrlo je širok.

* Glazba ima utjecaj na čovjekov metabolizam – dokazano je da smirujuća glazba pozitivno utječe na fiziološke reakcije. Vibracije zvuka djeluju na sve procese u mozgu i time izravno utječu na spoznajne, emocionalne i tjelesne funkcije. Zvuk djeluje na stanice i organske sustave, harmonizira lijevu i desnu stranu mozga, uravnotežuje krvni tlak, cirkulaciju, disanje i druge procese u tijelu. Glazba se stoga može u velikoj mjeri koristiti i u terapijske svrhe.

* Glazba utječe i na motoričke radnje – dokazano je da opuštajuća glazba može smanjiti napetost mišića. Glazba uz rad dobra je jer pospješuje koordinaciju po-

kreta, rastjerivanje dosade, razvijanje timskog duha i brže obavljanje poslova. Glazba može pozitivno utjecati na vozače ako je slušaju dok voze jer povećava koncentraciju.

* Glazba ima utjecaj na čovjekov razvoj i socijalni život – ima uglavnom pozitivan učinak na osobni i društveni razvoj mladih, socijalizaciju, samopouzdanje, društvenu prilagodbu i pozitivnije stavove prema životu.

* Glazba utječe i na čovjekovo duševno raspoloženje – postoje neki pokazatelji da se muzičke oznake dura i mola mogu povezati s radošću odnosno tugom, da brži i odsječeni ritmovi više pobuđuju dostojanstvene i žestoke osjećaje, a tečniji, blaži ritmovi sretne i vesele osjećaje. Istraživanja su također pokazala da je za pojedinca bolje kad sluša što raznovrsniju glazbu.

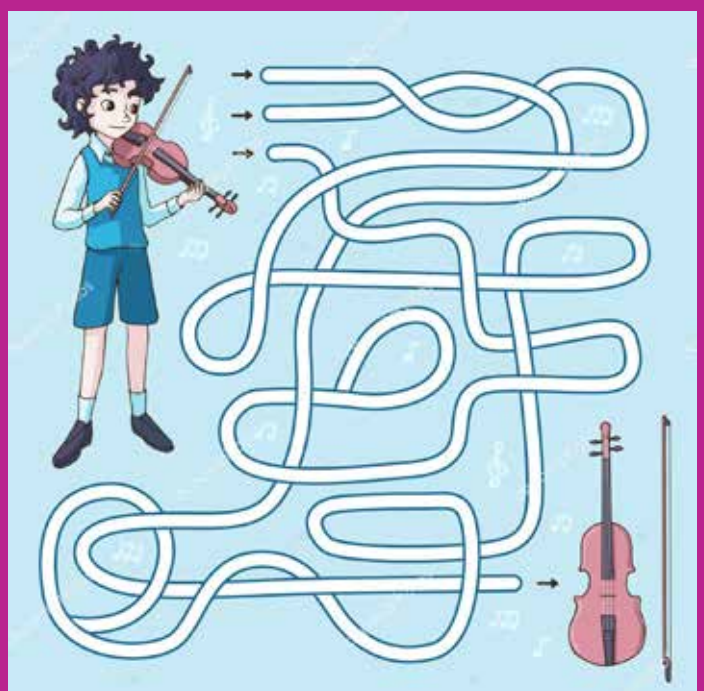

Zagonetka! Pogodi o kojoj je životinji riječ!

Svjetski dan glazbe

Svjetski dan glazbe pod okriljem UNESCO-a održava se 1. listopada. Idejni tvorac Dana glazbe poznati je violinski virtuoz i muzikolog Yehudi Menuhin, koji je cijelog života zagovarao promociju glazbe u svim slojevima društva kao i UNESCO-ove ideale mira i prijateljstva među narodima. Slijedeći njegov primjer, od 1975. glazbenici sa svih strana svijeta 1. listopada obraćaju se upravo najmlađima. Vodeći skladatelji, izvođači i muzikolozi održavaju predavanja o važnosti glazbe te o njezinu mjestu u modernom životu.

Međunarodni dan glazbe prilika je za organizaciju besplatnih koncerata i radionica s ciljem popularizacije glazbene kulture i sviranja instrumenata među mladima.

Pomози dječaku da pronade put do violine!

Pomurski bajkeri

Riječ *bajker* sve nas podsjeća na motoriste u crnim kožnim jaknama iz američkih filmova koji u velikim skupinama voze ogromne motore. Neki su od njih su pozitivni, a neki negativni likovi. Inače se sama riječ *bajker* (na engleskom jeziku *biker*) odnosi na pripadnika specifične skupine čija je glavna karakteristika vožnja motora i način života povezan s njom. U današnje vrijeme iza bajkera se krije osoba koja obožava slobodu, prirodu, putovanje, vožnju motorom, ali uz poštovanje svih drugih ljudi koji prometuju. Upravo takvih bajkera ima i u Sumartonu i prije godinu dana utemeljili su udruhu „Pomurski motoklub”. Sredinom ljeta, 15. srpnja, u Sumartonu su priredili Međunarodni susret motorista koji je koordinirao predsjednik Laci Kramarić.

Motoristi iz Međimurja

Laci je kao mladić imao motor, ali je nakon osnutka obitelji trebao mnogo raditi i prodao ga je. Kako su prolazile godine, kad bi god vidio motoriste, uvijek bi ga zaboljelo srce jer njemu vožnja motorom, posebno u društvu, daje poseban osjećaj, osjećaj poletnosti, slobode i povezanosti s područjima po kojima se putuje.

„Kad sam bil mladić, mel sem motor dve-tri godine, onda sam prodao, nesem mel čas, i jemput sam gledal kak idu motoristi i srce mi je bolelo kaj ja nemam. Onda sem rekel ženi kaj ja očem motora kupite, onda sam kupil motor Dukati multistrada, a pajdaši su mi govorili kaj to meni bude mali motor. Imali su pravo, potle sam kupil BMW 1200 policijski auto i ve to vozim. Biti motorist je više od vožnje motora, to svi trebaju isprobati, ali ja nažalost nemam mnogo vremena, delam mnogo pak i domaj uzgajamo voće i to je delo. Tak samo dagda morem iti na takve susrete”, kazuje Laci Kramarić, koji je bio inicijator osnivanja motokluba u Sumartonu. Pomurski motoklub već ima 84 člana, sjedište mu je Sumarton i djeluje kao civilna udruga. Budući da predsjednik dobro govori hrvatski (svoj kajkavski dijalekt) i slovenski jezik, ima mnogo prijatelja u Hrvatskoj i Sloveniji. Tako su se u klub učlanili i članovi iz Hrvatske i Slovenije. S njima su se upoznali na raznim susretima i željeli su uzvratiti gostoprimstvo. Tako je organiziran Međunarodni susret motorista i *oldtimer* i u Sumartonu na kojem su sudjelovali motoristi iz Sumartona, okolnih mjesta, Male Subotice, Preloga, Čakovca, Brezja, Hodoša, Dobronaka i drugih mjesta. Okupilo se čak 132 motorista i 10 vlasnika *oldtimer* automobila na radost mnogih posjetitelja. Vlasnici motora predstavili su

svoje omiljene motore – netko je vozio BMW, netko Suzuki, Kawasaki, Harley-Davidson, Yamahu, a bilo je i mađarskih motora iz prošloga stoljeća: Pannonia, Csepel, Danuvia i dr. Na susretu su se doista mogli naći vrlo vrijedni motori, među *oldtimer* motorima bio je i motor Danuvia koji je već 1965. godine obišao cijelu Europu, Sjeverno more, Skandinaviju, a 1968. godine krenuo je i na Sjeverni pol, kad je proputovao 8633 km. Osim toga proputovao je Malu Aziju, Sredozemno more, Alpe i još druge krajeve svijeta. Taj je motor simbol vjere u to da se sve može kad se hoće – u ono vrijeme dobiti dozvolu u Mađarskoj za putovanje na Zapad nije bila mala stvar. Ako se sjetimo i kapaciteta ondašnjih motora i drugih uvjeta, ti putnički pothvati bili su vrlo hrabri. Putnici legendarnog motora Danuvia bili su Antal Bus i njegova supruga, pričao je posjetiteljima sadašnji vlasnik motora Zoltan Horvat, koji je izložio i kabanicu i kacigu i ostale manje predmete te pričao o zanimljivim događajima s putovanja tim motorom. Na motoru je vidljiva šteta od mnogih putovanja, no vlasnik ga ne želi popraviti jer, kako kaže, svaka je ogrebotina dokaz avanturističkog duha bračnog para Bus i vjernog motora Danuvia. Mnogi posjetitelji zapitali su se kako je sve to uspjelo bračnom paru Bus kad još nije bilo ni mobilnih telefona ni interneta ni navigacije itd. Njemu se divio i motorist Dragutin Barlek iz Brezja, koji je srdačno pohvalio organizatore susreta i istaknuo da nije požalio što je posjetio pomurski kraj.

„Jedan moj prijatelj koji ima gorice u Sumartonu rekao je da će biti susret bajkera i *oldtimera*. S obzirom na to da ja imam dosta motora i auta, uzeo sam svoj *oldtimer* motor da vidim taj kraj i da se družimo. Inače ja putujem po cijeloj Europi, zašto ne bih došao tu u susjedstvo. Jako mi se dopada sve, jako su dobri ljudi, lijepo su nas ugstili, vidjeli smo kako se tu živi, onda smo išli malo na našu stranu u Prelog na jezero, pa smo se i tamo malo družili. Onda smo se vratili na fini gulaš, a sad slušamo muziku”, ispričao je gospodin Barlek. On je inače član *Oldtimer* kluba Međimurje iz kojeg je na susret stiglo gotovo dvadeset ljudi. Na pitanje koliko je skupo održavati motore rekao je da neki misle da je to ekskluziva, iako se družiti može i s jeftinijim motorima, ali treba samo dobra volja. Pomurski motoklub i dalje će održavati veze s kolegama iz Hrvatske i Slovenije. Sljedeće druženje bilo je u Čakovcu na Susretu *oldtimer* auta na kojem su sudjelovali motoristi iz Sumartona. Bajkeri su i velikoga srca, naime za susret su pronašli mnoštvo sponzora za tomboļu i s mađarske i s hrvatske strane, a skupljen novac donirali su mjesnom dječjem vrtiću za kupnju igračkaka.

Beta

KUD „Bunjevačka zlatna grana“ u prvoj polovini 2023. godine uspio je sudjelovati na više programa povezanih s hrvatskom bunjevačkom kulturom i tradicijom:

28. siječnja	Veliko prelo u Baji
18. veljače	„Maškare“ u Baji
6. svibnja	domaćini u narodnoj nošnji na VI. Državnom tamburaškom festivalu
13. svibnja	nastup na godišnjoj skupštini Saveza Hrvata u Mađarskoj u Dombóvaru
29. svibnja	„Kraljice“ u Baji
6. lipnja	nastup, „Bunjevci bez granica“ u Kačmaru
11. lipnja	XI. bunjevačko hrvatsko proštenje na Sv. Antuna Padovanskog
18. lipnja	nastup na spomendanu Ivana Antunovića u Kalači
10. – 16. srpnja	pet članova na „Seminaru bunjevačkog stvaralaštva“ u Tavankutu
21. – 23. srpnja	sudionici na međunarodnoj Dužijanci u Mostaru
4. – 6. kolovoza	usavršavanje zbora i učenje bunjevačkih pjesama za što šarolikiji repertoar
5. kolovoza	bunjevačkohrvatska plesničica u Baji na tradicionalnoj manifestaciji „Ples naroda“.

Na seminaru u Tavankutu

U nizu ovih programa ističe se sudjelovanje na seminaru u Tavankutu i učenje, usavršavanje bunjevačkohrvatskih pjesama, što smo uspjeli ostvariti uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Usavršavanje zbora

Hrvatska državna samouprava na temelju Zakona o radu br. I. iz 2012. godine raspisuje

NATJEČAJ za popunu radnog mjesta

**RAVNATELJA (viši voditelj)
Kulturnog centra bačkih Hrvata**

Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri (4) godine, na neodređeno/puno radno vrijeme.

Mjesto obavljanja dužnosti: Bačko-kiškunska županija, 6500 Baja, Táncsics Mihály utca 15.

Plaća i ostala davanja: Prema odredbama Zakona o radu br. I iz godine 2012.

Uvjeti za podnošenje natječaja:

- visoka škola i visoka stručna sprema vezana za kulturnu djelatnost ili visoka stručna sprema ne u struci
- jezični ispit visokog stupnja iz hrvatskog jezika razina „C“;
- najmanje 5 godina radnog iskustva stečenog na području hrvatske kulture
- korištenje aplikacija MS Office, korisnička razina uredska;
- vozačka dozvola kategorije B;
- podnošenje izvješća o imovinskom stanju;
- mađarsko državljanstvo, potvrda o nekažnjavanju;

Uz natječaj molimo priložiti sljedeće dokumente i potvrde:

- životopis na hrvatskom i mađarskom jeziku;
- dokaz o stručnoj spremi (preslika);
- plan vođenja ustanove na hrvatskom i mađarskom jeziku;
- potvrda o nekažnjavanju ne starija od 3 mjeseca;
- izjava o suglasnosti za korištenje i prosljeđivanje osobnih podataka kandidata u svrhe vezane uz natječaj.

Datum popunjenja radnog mjesta: najranije od 1. siječnja 2024. godine

Krajnji rok za predaju natječaja: 03. studenog 2023. godine 16:00

Način podnošenja natječaja:

Natječaji se podnose poštanskim putem na adresu Hrvatske državne samouprave - Országos Horvát Önkormányzat, 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.

Krajnji rok za vrednovanje pristiglih natječaja: 29. prosinca 2023. godine.

Mjesto i način službene objave natječaja:

<https://kozszolgallas.ksz.gov.hu/>

(Izvor: HDS)

DUBROVNIK – U Dubrovniku je od 21. kolovoza do 2. rujna 2023. održan 51. hrvatski seminar za strane slaviste. Ovogodišnja je tema bila *Prožimanja u hrvatskome jeziku, književnosti i kulturi*. Polaznici u okviru lektorata mogu usavršavati znanje hrvatskoga, a u okviru proseminara mogu raspravljati o jezikoslovnim, književnim, povijesnim i kulturnim temama. Među sudionicima iz Mađarske je bila suradnica ZZHM-a i doktorandica na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Lilla Trubić. Ovogodišnji seminar okupio je 50 polaznika iz 18 zemalja. Osim na predavanjima polaznici su sudjelovali na raznim književnim večerima te izletima u Dubrovniku i oko njega. (Izvor: ZZHM)

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava XVI. i XXI. okruga organizirala je zajedničko putovanje u Petrovo Selo na Dan mladine (9. rujna). Cilj je programa bio olakšati putovanje Hrvatima iz Budimpešte i okolice jer je program koncerta počeo u večernjim satima i trajao dugo u noć, pa bi putovanje javnim prijevozom bilo teško izvedivo. O pozivu na zajedničko putovanje zainteresirani su mogli doznati preko pozivnica u e-pošti, na društvenim mrežama, plakatima u HOŠIG-u, učeničkom domu. Skupila se grupa od 22 putnika, a osim iz Budimpešte bilo je i putnika iz Körmenda. Polazak je bio u 17 sati ispred HOŠIG-a, a ekipa je bila na koncertima popularnih bendova iz Petrova Sela (Koprive i Pinka Band) te na nastupu legendarnog hrvatskog sastava Parni valjak, koji je prvi put u karijeri dugoj 47 godina nastupio u Mađarskoj. Zabava je trajala do dugo u noć, a ekipa se vratila u Budimpeštu puna dojmova.